

F. KRŠINIĆ, *Dijana*. Zagreb, Moderna galerija

1938; *Odmor seljanke*, 1942). Među djelima iz razdoblja poslije 1945. ističu se *Ribari* (1947) s naglašenom dijagonalom dinamički uspravljenih likova i *Sputana* (1957), koja predstavlja Kršinićevu sintezu plastičkoga htijenja vezana uz temu ženskog akta. Brojna su djela, postavljena u javnim prostorima, primjeri skladnoga spoja skulpture i okoliša (*Pučka pjevačica*, Ilidža 1929; *Molitva*, Beograd 1930; *Majčina igra*, Sarajevo 1946). Oble, pročišćene i jednostavne forme, laganih pokreta i karakterističnih stavova, oplemenjuju gradske i parkovne prostore u kojima se nalaze.

Samostalno je izlagao u Zagrebu (1921, 1929, 1932), Beogradu (1922, 1924, 1968) i u Dubrovniku (1971). Retrospektivna izložba priređena mu je u Zagrebu 1968. Sudjelovao je na izložbama Proletnoga salona (1921–24), na Međunarodnoj izložbi dekorativne umjetnosti u Parizu (1925), na izložbi jugosl. skulpture i slikarstva u Londonu (1930), na XXII. i XXV. bijenalu u Veneciji (1940, 1950) i dr.

LIT.: J. Miše, Fran Kršinić, *Obzor*, 1925, 72. — I. Šrepić, *Osvrt na izložbu Frana Kršinića*, *ibid.*, 1929, 124. — M. Hanžeković, *Umjetnost kipara Frana Kršinića*, *Zora*, 1931, 32. — J. Draganić, *Izložba kipara Kršinića*, *Novosti*, 1932, 297. — V. Kušan, *Fran Kršinić*, *HR*, 1943, 6. — O. Bihalji-Merin, *Frane Kršinić*, Beograd 1951. — Lj. Babić, *Jedna šezdesetogodišnjica*, *Bulletin JAZU*, 1957, 2. — M. Peić, *Frano Kršinić*, *ČIP*, 1957, 65. — K. Angeli *Radovani*, *Zaljubljenik ravnoteže*, *Narodni list*, 1957, 3745. — P. Šegedin i Ž. Domljan, *Fran Kršinić*, Zagreb 1968. — Ž. Domljan, *Obljetnica Frane Kršinića*, *ŽU*, 1968, 7–8. — B. Gagro, *Hrvatska skulptura građanskog perioda*, u katalogu: *Jugoslovenska skulptura*

1870–1950, Beograd 1975, str. 40, 244. — A. V. Miličić, *Kršinić*, Marulić, 1981, 3. — Z. Rus, *Savršenstvo harmonije mase*, *Večernji list*, 4. I. 1982. — J. Škunica, *Majstor lirske forme*, *Vjesnik*, 5. I. 1982.

KRŠNJAVI, Izidor, povjesničar umjetnosti i slikar (Našice, 22. IV. 1845 — Zagreb, 3. II. 1927). Gimnaziju je završio u Vinkovcima a prve pouke u slikarstvu dobio je od H. C. Hötzendorfa u Osijeku. U Beču 1866–69. studira filozofiju i povijest umjetnosti (R. Zimmermann, R. Eitelberger, C. Lützow) i uz to polazi Akademiju kao stipendist hrv. vlade. Na Münchenskoj Akademiji studira 1870 (W. Dietz i W. Lindenschmit); 1872–77. boravi s prekidima u Veneciji, Rimu i Sorrentu gdje slika pretežno mrtve prirode i pejzaže u malome formatu, kopira renesansne majstore. Njegova *Studija ženske glave* bliska je Münchenskomu realizmu; u pojedinim dijelovima odlikuje se spontanom i slobodnom izvedbom i nemirnom fakturom. U koloristički otvorenijim mrtvim prirodama naglašava strukturu materije. Bavio se i bakropisom; izlagao u Zagrebu (1869, 1871, 1874), Beču (1872, 1877) i u Rimu (1875). U Italiji susreće J. J. Strossmayera, koji snažno utječe na njegov budući rad na podizanju hrv. kulture: osnivanje Katedre za povijest umjetnosti na zagrebačkome Sveučilištu, uređenje Strossmayerove galerije slika i organiziranje lik. života u Hrvatskoj.

Nakon što se konačno vratio u zemlju 1878, oživljava djelovanje Društva umjetnosti, postaje prvim profesorom povijesti umjetnosti na zagrebačkome Sveučilištu i napušta slikarstvo (vraća mu se tek poslije I. svj. r.). Društvu umjetnosti namjenjuje ulogu promicanja domaćega umjetničkoga obrta, osniva Muzej za umjetnost i obrt (1880) i Obrtnu školu (1882). Kao tajnik Društva organizira uz Bolléovu suradnju sudjelovanje na izložbama u Trstu 1882. i Budimpešti 1885. s proizvodima umj. obrta, nastojeći prikazati i narodnu kućnu radinost. Postaje prvim kustosom Strossmayerove galerije slika (1883) i urednikom prvoga kataloga. Predavanja na Katedri, djelovanje u Društvu umjetnosti, sudjelovanje u gradnji kult. institucija i rekonstrukciji povijesnih arhit. spomenika, te kritički komentari izgradnje Zagreba prikazuju ga kao sljedbenika estetičkih pravaca što su ih zastupali najistaknutiji predstavnici historizma druge pol. XIX. st. (R. Eitelberger, G. Semper i E. Viollet-le-Duc). God. 1891. postao je predstojnik vladina Odjela za bogoštovlje i nastavu i tu je dužnost obavljao do 1896 (odstupio zbog dačkih nemira 1895). Premda zbog svojega pristajanja uz Khuenov režim prekida veze sa Strossmayerom, on sâm nastavlja realizaciju vlastita programa. Osiguravši materijalno pokrivenost za dalekosežne projekte, izgradio je i pregradio više od 90 zavoda i škola, osnivao pedagoške ustanove i organizacije, obnovio velik broj crkava, modernizirao nastavu na srednjim, stručnim i visokim školama (gimnazije u Zagrebu i Sušaku, Glazbeni zavod u Zagrebu, obnova unijske crkve u Križevcima, srpskopравosl. crkve u Pakracu, završna faza izgradnje kazališta u Zagrebu, umjetnički ateljei, preuređenje Arheološkoga muzeja). U dekoriranju zidova palače Bogoštovlja i nastave (Opatička 10 u Zagrebu) želio je naglasiti klasične, kršćanske i humanističke temelje kulture. U Zagreb je doveo Bukovca i Medovića, a na tome je poslu angažirao i druge mlade umjetnike kojima je bio podijelio stipendije za studij u inozemstvu. To je početak sukoba s umjetnicima, što je dovelo do raskola u Društvu umjetnosti i 1897. do službenoga početka hrv. likovne moderne. Unatoč autoritativnu vođenju Društva umjetnosti i opravdanu zahtjevu za sustavnim razvojem lik. života, prema novim pojavama nije bio u načelnoj opoziciji, što je pokazao u ocjeni Čikoša-Sesije, Frangeša, Meštrovića i Kovačića. U svojim estetičkim razmatranjima nije ostao na stanovištima herbartizma i formalizma iz ranijih radova, već je svoje poglede prilagodio suvremenim težnjama na poč. XX. st. Njegov dinamični temperament ogleda se i u brojnim kritikama i polemikama, koje ne dodiruju samo jedan događaj nego osvjetljavaju i niz drugih problema (polemika sa Š. Ljubićem). Suradivao je u »Zeitschrift für bildende Kunst« u Leipzigu, osnovao je »Glasnik Društva za umjetnost i umjetni obrt« (1886) i »Nastavni vjesnik« (1892). Cijeloga se života oduševljavao Danteom, prevodio je »Božansku komediju«, preporučivao danteovske teme umjetnicima i držao kolegij o Danteu na Sveučilištu. U visokoj starosti naslikao je fresku iz života Franje Asiškoga u franjevačkoj crkvi u Zagrebu. Njegov plodan život i temperamentni stil rada obilježili su cijelu jednu epohu u hrvatskome lik. i kulturnome životu.

BIBL.: *Dvije radnje o umjetnosti*, Zagreb 1876; *Znamenovanje povijesti i arheologije umjetnosti*, Zagreb 1878; *Listovi iz Slavonije*, Zagreb 1882; *Mašičeve slike*, *Narodne novine*, 1882, 42; *Oblici graditeljstva u starom vijeku i glavna načela građevne ljepote*, Zagreb 1883; *Priedlozi za organizaciju obrtnu nastave*, Zagreb 1883; *Zbirka Strossmayerove galerije*

I. KRŠNJAVI, *Mrtva priroda*. Sarajevo, Umjetnička galerija Bosne i Hercegovine

IZIDOR KRŠNJAVI, djelo F. Quiquereza. Osijek, Galerija likovnih umjetnosti

Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti (katalog), Zagreb 1885; *Kućna industrija na budimpeštanskoj izložbi*, Glasnik Društva za umjetnost i umjetni obrt, 1886, 1; *Gradeni narodni stil*, ibid., 1888, 1; *Regulaciona osnova grada Zagreba*, ibid., 1888, 2; *Prilozi Historiji salonitanske Tome arciđakona spljetskoga*, VJZA, 1900; *Ein Nachwort zu dem Studium über die Historia Salonitana*, ibid., 1902; *Die kroatische Kunst*, u djelu: *Die Österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild*, Wien 1902; *Pogled na razvoj hrvatske umjetnosti u moje doba*, HK, 1905; *Kolo hrvatskih umjetnika – popratno slovo*, Zagreb 1906, 1; *Prilog povijesti savremene hrvatske umjetnosti*, Zagreb 1912; *Počeci umjetnosti u Hrvatskoj*, Nova zora, 1925, 42–43; *Autobiografija*, Vijenac, 1927, 5; *Zapisci I–II*, Zagreb 1986.

LIT.: V. Lunaček, Iso Kršnjavi, Obzor, 6. III. 1927. — Lj. Babić, Umjetnost kod Hrvata u 19. stoljeću, Zagreb 1934. — V. Kušan, Likovna djela u zgradi ministarstva nastave, Zagreb 1942. — Z. Posavac, Filozofija u Hrvatskoj 19. stoljeća, Praxis, 1967, 3. — V. Tartaglia-Kelemen, Pisma Izidora Kršnjavog 1874–1878. godine, Radovi Arhiva JAZU, 1973, 2. — O. Maruševski, Kako je Kršnjavi vidio Zagreb, Oko, 30. XII. 1976. — V. Tartaglia-Kelemen i D. Schneider, Izidor Kršnjavi (katalog), Našice 1977. — O. Maruševski, Kršnjavi i Bollé, ŽU, 1978, 26–27. — Z. Posavac, Hrvatska estetika u doba Moderne, Mogućnosti, 1980, 2–3. — O. Maruševski, Izidor Kršnjavi i »dnevnik« njegove borbe za profesuru, Radovi OPU, 1981, 7. — T. Maroević, Izidor Kršnjavi, ibid., 1981, 7. — O. Maruševski, Iso Kršnjavi kao graditelj, Zagreb 1986. — Ista, Školski forum Ise Kršnjavog, Zagreb 1992. — Slikar Iso Kršnjavi (katalog), Zagreb 1993. O. Ma.

KRUHEK, Milan, arheolog (Zamlača kraj Varaždina, 28. XII. 1940). Diplomirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (1969), doktorirao tezom *Obrambena arhitektura Hrvatske i Slavonske vojne krajine u Hrvatskoj u XVI. stoljeću* (1989). Radio u Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu, potom u Povijesnome muzeju Hrvatske u Zagrebu. Od 1991. radi u Institutu za suvremenu povijest u Zagrebu. Istražuje spomenike materijalne kulture feudalizma, posebno krajišku fortifikaciju i stambenu arhitekturu.

BIBL.: Ivanić-grad, prošlost i baština (s M. Kolar-Dimitrijević), Bjelovar 1978; *Postanak i razvoj tvrđave i grada Karlovca*, u zborniku: *Karlovac 1579–1979*, Karlovac 1979; *Stari gradovi i utvrđenja u obrani Karlovca u XVI i XVII stoljeću* (sa Z. Horvatom), ibid., Karlovac 1979; *Martin Gambon i prvi graditelji Karlovca*, Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske, 1980; *Stari glinski gradovi i utvrde*, ibid., 1987; *Obrambene utvrde Senjske kapetanije u 16. stoljeću*, Senjski zbornik, 1990; *Stari gradovi i feudalni posjedi na području općine Dvor na Uni*, Zbornik radova Dvor na Uni, 1991; *Graditeljska baština karlovačkog Pokuplja*, Karlovac 1993. R.

KRUPA, manastir u Bukovici, S Dalmacija. Osnovao su ga vjerojatno bos. kaluderi koji su bježali pred Turcima (1642). Na manastirskim zgradama očuvani su gotički prozori; crkva je jednobrodna građevina s okruglom kupolom. U crkvi se ističu bogato rezbarene carske dveri, zbirka ikona iz XVII. i XVIII. st. (većinom djela kretske-venecijanske škole), te srebrni predmeti iz XVIII. st. venec. podrijetla. Bogata knjižnica stradala je u II. svj. ratu.

LIT.: B. Strika, Dalmatinski manastiri, Zagreb 1930. — D. Medaković, Srpska umjetnost u sevojnoj Dalmaciji, Muzeji (Beograd), 1950, 5. — A. Skovran, Umetnički spomenici manastira Krupa, u zborniku: *Manastir Krupa 1317–1967*, Beograd 1968. N. B. B.

KRUPA, Alfred, slikar (Mikołów, Poljska, 22. VII. 1915 — Karlovac, 16. X. 1989). Diplomirao na Akademiji u Krakovu 1937. Bio je lik. pedagog u Krku i Karlovcu (do 1971). Slika ulja i akvarele s motivima iz Karlovca i okolice, intimnih i lirskih ugođaja (*Motiv s Mrežnice*, 1959; *Pjeskari na Kupi*, 1962; *Čamci na Kupi*, 1983). Crteži su mu pretežno dokumentarnoga značaja. Samostalno izlagao u Zagrebu, Karlovcu, Krku, Ozlju, Dugoj Resi, Ogulinu, Vrginmostu i Beogradu.

LIT.: J. Baldani, Alfred Krupa (katalog), Karlovac 1983.

Ž. Sa.

KRUPAČE, selo S od Karlovca, s prapov. nekropolom kulture polja sa žarama iz X. i IX. st. Očuvane su žare, keramičke posude te nešto brončanoga nakita.

LIT.: K. Vinski-Gasparini, Kultura polja sa žarama u sjevernoj Hrvatskoj, Zadar 1973.

KRUPIĆ, Petar, zlatar (Zagreb, XVI. st.). Spominje se u dokumentima 1548–91. God. 1577. pozlatio je čašu koju je gradska općina poklonila za svadbeni dar Jurju Zrinskom. Poznat i kao lik iz romana »Zlatarovo zlato« A. Šenoe.

LIT.: J. Bach, Zagrebački zlatari petnaestog i šesnaestog stoljeća, Iz starog i novog Zagreba, IV, Zagreb 1968, str. 51.

KRUŠLIN, Mihovil, slikar (Ključ, 4. IX. 1882 — Laduč kraj Zagreba, 5. VI. 1962). Prve pouke dobio je od slikara J. Bužana. Završio je Višu školu za umjetnost i umjetni obrt u Zagrebu 1911 (M. Cl. Crnčić). Sudjelovao pri slikanju jednoga krila Crnčićeva triptiha *Pogled s Plasa* (1909). Usavršavao se u Parizu i Italiji. Slikao motive s Jadrana, iz Posavine, Zagorja, Like i Gorskoga kotara (*Zima, Kraj Save, Mokrice, Tunera, Mali Lošinj*). Nastavio je tradiciju akademskoga realizma, obogaćenu neposrednim promatranjem prirode. Važni su njegovi akvareli lirskih ugođaja i profinjenih tonskih suglasja (*Šumarak, Savski vrhik, Krk*). Samostalno je izlagao u Zagrebu od 1910. Sudjelovao na izložbama »Lade« u Zagrebu 1912. i 1920. te Osijeku 1921. Retrospektivne izložbe priređene su mu u Brdovcu 1976. i u Zagrebu 1982.

LIT.: A. G. Matoš, Krušlinova izložba, Hrvatska sloboda, 1911, 248. — M. Hanžeković, Slikar koji osjeća boju, Hrvatska danica, 1937, 13. — V. Maleković, Slikar poetičnog kulta flore, Vjesnik, 9. X. 1969. — M. Pušić, Život i djelo Mihovila Krušlina (katalog), Brdovec 1976. — V. Maleković, Renoir našeg krajolika, Vjesnik, 4. I. 1983. R.

KRUŽIĆ-UCHYTIL, Vera, povjesničarka umjetnosti (Zagreb, 24. IV. 1930). Diplomirala na Filozofskome fakultetu u Zagrebu 1955, doktorirala 1964. tezom o V. Bukovcu. Od 1956. radi u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu, gdje je od 1986. znanstvena savjetnica. Objavljuje monografije i studije o hrv. slikarstvu na prijelazu stoljeća i o stilskom namještaju; autorica je izložaba i kataloga izložbi.

BIBL.: Frano Šimunović, Zagreb 1958; *Vlaho Bukovac*, Zagreb 1968; *Djela Celestina Medovića na Pelješcu* (katalog), Zagreb 1971; *Vlaho Bukovac u rodnom kraju*, Dubrovnik, 1972, 1–2; *Kabinetski ormarići 17. stoljeća* (katalog), Zagreb 1976; *Mato Celestin Medović*, Zagreb 1978; *Renesansni namještaj*, Zagreb 1980; *Barokni namještaj*, Zagreb 1985; *Vlaho Bukovac u Zadru*, Zadarska revija, 1985, 4–5; *Ferdo Kovačević*, Zagreb 1986; *Promjena na Bukovčevoj slici »Razvitak hrvatske kulture«*, Radovi IPU, 1988–89, 12–13; *Prvi nastupi hrvatskih umjetnika na međunarodnoj umjetničkoj sceni od 1896. do 1903. godine*, Peristil, 1988–89, 31–32; *Vlaho Bukovac* (katalog), Zagreb 1988; *Mato Celestin Medović* (katalog), Zagreb 1990. Ma. B.

KRZNARIĆ, Zvonimir, arhitekt i urbanist (Berovo, 2. VI. 1938). Diplomirao na Arhitektonskome fakultetu u Zagrebu 1963 (V. Turina). U Urbanističkom institutu Hrvatske (1965–94) radio na izradi prostornih planova općina Zadar (1967) i Obrovac (1967); turističkih naselja Babin kuk (1969) i Tučepi (1969), turističke zone Petrčane–Diklo (1970); urbanističkih projekata stambenoga naselja Zeleni dol u Zagrebu (1972), lječilišta u Daruvaru (1975) i Lipiku (1977), marine u Gružu (1990, s D. Milasom, I. Domijanom) te nacionalnoga svetišta u Mariji Bistrici (1993). S M. Salajem izradio projekte hotela u okviru hotelskoga sistema Slavonije (1975–77, Slavonski Brod, Vinkovci, Vukovar, Daruvar, Lipik). Realizirane su mu zgrade autobusnoga kolodvora u Derventi (1969), dječjeg vrtića u Zelini (1970); stambenoga niza (1973), Nacionalne i sveučilišne biblioteke (1979–94, s M. Hrčićem, D. Manceom, V. Neidhardtom) i Krematorija (1981–85, s M. Hrčićem, D. Manceom) u Zagrebu. Istančan osjećaj za intervencije u prostoru uočavaju se osobito pri uređenju interijera (Galerije »Mala«, 1987. i »Studio D«, 1989; knjižara »Stjepan i Marija Radić«, 1992; restoran »Paviljon« u Umjetničkome paviljonu, 1993. u Zagrebu). — Sudjelovao je na natječajima za regulaciju